

Bispevisitas i Nord-Aurdal

Visitasforedrag 13. april 2025

Innledning

Jeg vil gjerne innlede dette visitasforedraget, rett etter palmesøndagens visitasgudstjeneste i ærverdige [Aurdal kirke](#), med et dikt av Trygve Bjørge, dikteren og målmannen fra Nord-Aurdal. I diktet «Til meg sjølv» i diktsamlinga *Auke Åkeren* fra 1979, beskriver han håpstanken på denne måten:

*Du og
har ei råk
å halde open

gjennom isen
og kuldemørkret.*

Slepp aldri vona!

*Det hjelper
At du stendig
baskar deg fram
mellom isflaka
over
til dei andre.*

Jeg syns diktet passer godt inn nå på slutten av fastetida, denne tida for refleksjon, bønn og forberedelse inn mot den nært forestående påska, markeringa av Kristi soning på korset for hele menneskeætta, og oppstandelsen, som gir nettopp håp til oss alle. Mennesket har vel til alle tider grunnet og filosofert om noe større, noe utover det jordiske livet som leves her og nå, og, ikke minst, hva som måtte vente på den andre sida. Håpet, og troa, på at vi tilhører noe større enn oss selv, er grunnleggende menneskelig.

I disse dagene jeg har vært her i Nord-Aurdal har jeg fått oppleve et levende og godt fungerende samfunn med gode boforhold, velferd og oppvekstsvilkår. For å lykkes med å skape levedyktige lokalsamfunn er vi avhengig av at alle trekker sammen. Folkekirka er, og skal være, en viktig del av denne helheten, dette samvirket. Kirka er alltid kirke på et sted, tett forbundet med de omgivelsene og det folket som deler og tar del i kirka si. Å være kirke i dag, enten det er i Aurdal, Skrautvål, Svenes, Tingnes, Tisleidalen eller Ulnes, i Hamar eller i Oslo for den del, handler om å være i djup kontakt med samtida, være relevant og til stede der livet leves. Gjennom møter med ansatte, folkevalgte, frivillige, eldre, barn og ungdom har jeg fått se ei mangfoldig og levende folkekirke som ønsker å være del av lokalsamfunnet.

Visitasdagene har vist oss med all tydelighet at kirka er viktig for folk – det har blitt bekreftet igjen og igjen, både i ord og handling.

Gjennom visitasprogrammet har vi fått gjennomført det visitasen har som hovedmålsetning; å støtte, inspirere og skape engasjement for videre arbeid. Dette foredraget vil handle om det jeg har fått møte og se disse dagene, og hva jeg tenker er områder som trenger særskilt oppmerksomhet i årene som kommer. Foredraget vil derfor være todelt. Første del er et tilbakeblikk på programmet med fokus på temaer vi har berørt i møtepunktene disse dagene. I andre del av visitasforedraget vil jeg tillate meg å gi noen utfordringer å arbeide videre med.

Del 1

Tirsdag 1. april

Snøen ligger klattvis i skyggehellene, og du må mange høydemeter opp for å se heldekkende snøfjell i Valdres denne første dagen i april. Årstidenes syklus får meg til å reflektere over jordas evige vandring rundt sola, og den fantastisk sinnrike orden som inngår i Guds skaperverk. Jeg tenker også på den forpliktelsen vi som mennesker har for å ta vare på

naturen, og om denne tidlige våren dessverre er nok et tegn på at mennesket svikter denne forpliktelsen. Samtidig er våren håpets tid, og varsler om lys, varme og grøde.

I salme 36 kan vi lese noen av de vakreste versene i bibelen:

Herre, til himmelen rekker din miskunn, din trofasthet når til skyene.

Din rettferd er som mektige fjell, som det store havdyp er dine dommer.

Herre, du berger både mennesker og dyr.

Hvor dyrebar er din kjærlighet, Gud!

I skyggen av dine vinger søker menneskebarna ly.

De får nyte overfloden i ditt hus, du lar dem drikke av din gledes bekk.

For hos deg er livets kilde, i ditt lys ser vi lys.

(Salmenes bok, kap. 36, vers 6-10)

Håpet kan vi mennesker alltid ha med oss, og vi trenger det i møtet med våre største utfordringer.

Mottakelsen til **morgensamlinga i [Ulnes kyrkje](#)** var overveldende. En flaggborg med elever fra Montessoriskolen ønsket biskopen velkommen til dette vakre kirkestedet fra 1250. Gjennom gode ord og vakker musikk, både fra organist og fra de medvirkende musikalske ungdommene, fikk vi oppleve å veve våre egne livsfortellinger inn i de lange linjene, tradisjonene og røttene som dette kirkerommet vitner om.

I forlengelsen av morgensamlinga ble det avholdt et møte med gårdbrukere, diakonen og kommunens landbrukskontor under paraplyen "[Bondens nettverk](#)", et samarbeid mellom landbruksnæringa og det øvrige samfunnet, for å bistå bønder. Vi fikk høre om hvordan det oppleves å være bonde i dag, og de utfordringer bønder står i, både i hverdagen, men også hva slags tanker man gjør seg om framtida. Jeg tenker at kirka kan være en god bidragsyter i samfunnet når det kommer til ivaretagelse av eksistensiell helse for befolkninga. Kirka skal

ikke behandle sykdom, men gi mennesker rom for samtale, livstolkning og refleksjon over livet, til større helhet og tilhørighet i tilværelsen.

Ikke langt fra Ulnes kyrkje ligger den veldrevne **gården Sundheim**, vår neste destinasjon denne tirsdagen. Mjølkeproduksjon er en av bærebjelkene i Valdres, og jeg har under visitasen fått kunnskap om de utfordringer landbruket i regionen har og står overfor, men også de muligheter som finnes. Med den uroen og usikkerheten som preger verdensbildet, er nasjonal beredskap, herunder innenlands matproduksjon, et særskilt aktuelt tema. Bonden er uhyre sentral i denne beredskapen, og for at Norge skal ha evne til å brødfø egen befolkning. Jeg opplever derfor personlig en stor glede og takknemlighet i å se at det blir produsert mat.

Ett av mange høydepunkt under visitasen var besøket på [Nord-Aurdal ungdomsskole](#). Vi fikk en god samtale med ledelsen ved skolen om potensiale for økt samarbeid mellom skole og kirke for å bidra til å oppfylle læringsmålene i skolens planverk, og i Den norske kirkes nylig vedtatte [plan for kirkelig undervisning og læring](#). Kirka besitter en særskilt kompetanse om tradisjoner og kultur, og det er mange muligheter for overføringsverdi til fag i skolen, tenk bare på hva kirkene rommer av historie, arkitektur, kunst og håndverk. Deretter møtte jeg elever på 9. trinn, som hadde forberedt spørsmål til biskopen om ulike temaer. Jeg svarte etter beste evne, og fikk en god dialog med ungdommene.

Neste post på programmet var **møte med [Nord-Aurdal kirkelige fellesråd](#)**. Vi samtalte med utgangspunkt i de rapportene som var innsendt på forhånd, blant annet om ressurser og mulige prioriterte satsningsområder framover, og, ikke minst, hvordan en kan klare å kommunisere ut hva kirka kan bidra med overfor innbyggerne og lokalsamfunnet. En viktig del av denne samlingen er å gjøre forberedelser inn mot møtet med kommunen senere i visitasen.

Etter møte med fellesrådet fikk vi servert smakfull lokal mat i kjelleren i Tingnes kirke sammen med medlemmene i de seks soknerådene, før prost Carl Philip Weisser ledet et **fellesmøte med alle [menighetsrådene](#)** - Aurdal, Skrautvål, Svenes, Tingnes, Tisleidalen og Ulnes.

De folkevalgte er de som besitter førstehåndskompetanse til det lokale livet og er valgt for å ivareta det menighetsmessige virksomhetsansvaret i soknet. Vi samtalte om saker som var løfta fram knytta til de innsendte rapportene. Menighetsrådene viste stort engasjement og kreativitet da de ble utfordret til å diskutere hvordan man kan bidra til å ytterlige øke

engasjementet for frivillig innsats i kirka til beste for befolkninga i soknene i Nord-Aurdal. Det ble også diskutert ulike muligheter for enda mer samarbeid på tvers av soknegrensene.

Kvelden ble avsluttet med den inkluderende gudstjenesten under navnet «Kirken for alle» i [Tingnes kirke](#). Denne gudstjenesten er en mangeårig flott tradisjon med særskilt tilrettelegging for innbyggere med ulike funksjonsvariasjoner.

Onsdag 2. april

Dagen startet med besøk på [Valdres folkemuseum](#) der jeg først fikk oppfylt en gammel drøm om å spille på langeleik. Det var nesten forunderlig å oppdage hvor mange felles berøringspunkter det er mellom de kirkelige ansvars- og interessefeltet og Valdresmusea. Det mest åpenbare er naturligvis et felles ønske om å ivareta og formidle kulturarv, både materiell, i form av bygg, kunstverk og kulturlandskap, men også immateriell, slik som musikk og salmer, håndverkstradisjoner og ritualene. Videre handler det om å skape fellesskap, møteplasser og arenaer for kritisk dialog og refleksjon og utvikling av demokrati, og derigjennom bidra til å bygge gode, robuste lokalsamfunn. Jeg vil oppfordre alle her til å besøke Valdresmusea minst en gang i sommer!

På kirkekontoret var det så møte med **den kirkelige staben**. Et viktig grunnlag for enhver bispevisitas er de samtaler biskopen holder i forkant av visitasen med de ansatte. Plenumsmøtet med alle de kirkelig ansatte under visitasen følger opp disse formøtene og bereder grunnlag for videre arbeid. For å skape kirkelig virksomhet trengs det et lag med kompetanse, engasjement og hjerte, slik som i Nord-Aurdal. Arbeidet som gjøres hver eneste dag skaper tillit i befolkningen. Og da tenker jeg både på det synlige, og det usynlige arbeidet som kirkas tilsatte gjør i det daglige. Vi fokuserte på hvilke muligheter de kirkelige ansatte har for i fellesskap å utvikle kirka videre for å imøtekomme innbyggernes behov. Særlig ble det fokusert på at kirkene er åpne og tilgjengelige, den viktige betydningen kirkegårdene har, og hvordan man kan opprettholde og videreutvikle den gode kvaliteten på utøvelse av gudstjenester og kirkelige handlinger; dåp, vielse, konfirmasjon og gravferd. Vi fikk også anledning til dialog om den nye [planen for kirkelig undervisning og læring](#), som ble vedtatt av Kirkemøtet i fjor.

Ferden gikk deretter til «bygda på solsida» og yndige [Skrautvål kyrkje](#) hvor det ble arrangert åpen kirke og solskinnsstund i ord og toner. Jeg fikk også gleden av å møte barn fra Skrautvål barnehage, som lyste opp kirkerommet med sang og latter. Og vi fikk servert en stabel med vafler.

Vi returnerte til Tingnes kirke for ei samling i et samarbeid mellom **diakonien og [Frivilligsentralen](#)**. Det var så stort frammøte til dette møtet at det ble trangt om plassen i kirkekjelleren! Vi fikk høre tankevekkende fakta om temaet utenforskap i Nord-Aurdal og sosiale utfordringer som mange mennesker i kommunen kjenner på kroppen. Diakoni er kirkas omsorgstjeneste og utøvelse av evangeliet i praksis. Den norske kirke ønsker å bidra i arbeidet med integrering og bistand til migranter og flyktninger, og støtte opp om andre enkeltpersoner og grupper med risiko for å falle utenfor i samfunnet.

Dette deler vi med frivillige fra de mange organisasjonene og foreningene som bidrar til et godt lokalsamfunn i Nord-Aurdal. Vi fikk også høre sterke og gode historier om hva frivillig arbeid betyr for mennesker, både for de som får og de som gir. Dette er jo også noe vi alle veksler på gjennom livet. Jeg vil benytte anledningen til å reklamere litt for nettsiden [Foreninger i Nord-Aurdal](#), med oversikt over mange av de tilbudene som finnes i kommunen.

[Kulturskolen](#) i Nord-Aurdal sine innbydende lokaler i det gamle trykkeriet i Fagernes sentrum var neste stoppested. Der fikk vi høre om kulturskolens rikholdige tilbud, og vi fikk også gleden av å oppleve noen av elevene i imponerende musikalsk utfoldelse.

Deretter gikk turen opp på fjellet til **Tisleidalen**. Først fikk vi omvisninger av de driftige eierne og driverne på de to campingplassene [Vasetdansen](#) og [Bjørkestølen](#). Begge disse campingplassene innbyr til gjensyn, og er gode eksempler på et variert og godt tilbud til turister som dalen kan være stolte av. Vi fikk også besøkt Røde Kors sitt leirsted [Merket](#), som, i god diakonal ånd, tilbyr tilrettelagte opphold for barn og unge med og uten diagnoser eller særskilte behov.

Dagen ble avsluttet med **kveldssang i [Tisleidalen kirke](#)**. Det ble en oppløftende og stemningsfull aften i det innbydende kirkerommet, hvor menigheten kunne falle til ro med ord til ettertanke og vakker og variert sang og musikk.

Torsdag 3. april

Et av de mest sentrale møtepunktene under bispevisitasen var møtet med den **politiske- og administrative ledelsen i [Nord-Aurdal kommune](#)**, anført av ordfører Knut Arne Fjelltun og kommunedirektør Martin Sæbu. Det ble trukket fram at kommunens hovedoppgave er å ivareta innbyggerne i kommunen – i hele livsløpet. Den grunnlovsforankrede folkekirka har sin naturlige plass i dette bildet, og vi diskuterte hva kirka betyr i et lokalsamfunn. Samarbeidet mellom kommune og kirke er godt ivaretatt i Nord-Aurdal, og det legges til rette for at kirka får rammevilkår som gjør at en kan holde i hevd de flotte kirkebyggene og gravplassene som finnes her i kommunen. Vi samtalte mye om hvordan kirka kan bidra inn i det sivile beredskapsarbeidet på kommunalt nivå, både ved store hendelser og kriser, men kanskje særlig i vanskelige situasjoner for enkeltmennesker, og ikke minst hvordan forskjellige samfunnsaktører, også kirka, kan bidra til å forebygge i de ulike utfordringene samfunnet møter.

Beredskap er bare ett av de områdene kirka kan bidra til å oppfylle behov i lokalsamfunnet og bidra til å nå kommunens mål om videreutvikling. Kirka kan også være en viktig aktør og samarbeidspartner for formidling av kultur, sang- og musikkliv, historie og kulturarv. Dette kan også settes i sammenheng med temaet samarbeid skole-kirke og barnehage-kirke, med vekt på at kirka skal bidra til å gjennomføre læringsmålene i skolen. Gode relasjoner mellom skole og kirke, og kjennskap til den lokale kirka, vil også være en styrke i skolens beredskapsplaner. De kirkelige tilsattes kompetanse og selve kirkerommet vil være ressurser som kan støtte opp om ivaretagelsen av barn og unge i sorg og kriser. Likeverd og livssynsåpenhet er gode verdier også for kirka. Det vil fortsatt være slik at skoleelever skal få kunnskap om nasjonale og lokale tradisjoner, og det vil fremdeles være rom for at det kan gjennomføres barnehage- og skolegudstjenester og besøk i kirker og på gravplasser. Barnehage, skole og kirke har et felles mål om å bidra til å styrke livskompetansen for barn og unge, herunder forberede til å møte de eksistensielle og krevende utfordringer vi alle møter i løpet av livet.

Etter møtet ble vi ledsaget av ordfører og kommunedirektør til det interkommunale samarbeidet [Valdres Lokalmedisinske senter \(VLMS\)](#), der det gis en del desentraliserte spesialisthelsetjenester, pre-hospital behandling og behandling etter et sykehusopphold. I

tillegg er også en del andre helse- og omsorgstjenester lokalisert på VLMS. Senteret må anses som et stort løft for hele Valdres og en viktig del av den offentlige infrastrukturen i regionen.

Et særs viktig helse- og omsorgstilbud blir også gitt på det som nå er benevnt **Aurdal institusjon**, tidligere kalt omsorgssenteret. Dette flotte stedet var vårt neste reisemål under visitasen. Institusjonen gir omsorg til pasienter med varig helsesvikt og omfattende pleiebehov som ikke kan dekkes i omsorgsbolig eller i hjemmet med hjemmetjenester. De ansatte på institusjonen hadde lagt godt til rette for at biskop, sokneprest og organist kunne holde tradisjonell andakt for beboere og pårørende. Jeg er takknemlig for at livssynsbetjening på institusjoner anses som en viktig del av et helhetlig tilbud til brukerne.

Vi reiste så tilbake til Fagernes for et besøk på second-hand forretningen «**Gjenbruken**». [Gjenbruken](#) drives på frivillig basis til inntekt for Norsk Luthersk Misjonssamband sine prosjekter for å gi bistand til bedre skole, helse og vann i utviklingsland. Dette er internasjonal solidaritet og diakonal tjeneste i praksis, i tillegg til at det skapes et godt felles miljø og en møteplass for de som jobber frivillig i butikken. Her var det også tid for sang og samtale.

Deretter fikk jeg æren av å bli med på å følge deltakerne i barnekoret på spaserturen fra skolen opp til øvelse i Tingnes kirke. Det ble jammen også tid til et par ostesmørbrød og en fin samtale i kjelleren før sangutfoldelsen i kirkerommet. Jeg brenner for at barn og ungdom skal synge fra vår felles sangskatt, herunder salmene. Derfor er jeg også veldig takknemlig og glad for at det gis slike tilbud i lokalsamfunnene. Jeg fikk også se at de ivrige ungene fikk prøve de flotte håndklokkespillene som er anskaffet til og av kirka i Valdres.

Vi vendte nesa tilbake til Aurdal for et besøk på det sagnomsuste mekkeverkstedet Garasjin og [Valdres gatebil](#). Et veldrevet tilbud for ungdom og voksne basert utelukkende på frivillig innsats. Garasjin framstår som en alternativ møteplass for ungdom som kan dyrke sin hobby og interesse i et trygt miljø. Jeg må si at jeg er meget imponert over hva de har fått til der, og, ikke minst, de gode mellommenneskelige holdningene som synes å sitte i selve DNAet til stedet. Jeg fikk overbrakt i gave i form av en stor utstanset metallplate preget som Den norske kirkes eget våpenskjold – Olavsmerket. Denne skal få en fin plassering i Bispegården på Hamar!

Strand kirke i Svenes sokn var siste stoppested under de innholdsrike dagene. Der ble det arrangert kveldssamling i internasjonal ånd, med gode ord, flott musikk og salmesang. Forsamlinga ble også presentert for Frelsesarmeens diakonale tjeneste i Nord-Aurdal og fikk høre om gudstjenestefeiring i den verdensvide kirke av lederen for komiteen for bispevisitasen, Hans Enger, som har fulgt oss gjennom hele visitasen. Det ble også tid til en presentasjon av Strand kirkes historie. Dette ga en verdig avslutning av visitasens tre første dager.

Jeg reiste hjem fra Nord-Aurdal med mange og sterke opplevelser, gode menneskemøter og entusiasme og glød fra gode og fine dager.

Del 2

Etter å ha opplevd disse dagene i Nord-Aurdal, sitter jeg igjen med mange inntrykk. Det er ingen tvil om at det skjer mye i soknene. Og det skjer utrolig mye bra, og jeg har fått oppleve engasjement hos de folkevalgte, de frivillige og de ansatte, som alle ønsker å bidra til det beste for innbyggerne i kommunen. Gjennom møter, dialog og deltakelse har jeg gjort meg noen tanker om hva som kunne være fruktbart å se på framover. Mitt innsteg har hele tida vært å nettopp ruste oss for det som vi vet kommer, men kanskje også for det vi ikke **vet** om kommer. Jeg har landet på å gi dere et knippe utfordringer å arbeide med videre. Flere av dem er naturlig å se i sammenheng, selv om utfordringene er delt inn i totalt fem hovedområder.

Det første hovedområdet er:

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

I møte med ansatte samtalte vi om ulike måter lokalkirka kan være åpen, både fysisk med åpne kirker, men også digitalt – og viktigheten av dette i møte med framtidens behov. Jeg har løfta fram viktigheten av det gode arbeidet med gudstjenester, dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser – det å gjøre «basic bra» som jeg kaller det. Her samhandler kirka med alle i lokalsamfunnet. Gjennom visitasdagene har vi fått delta på mange ulike arrangementer i de nevnte kirkebyggene– og i dag visitasgudstjeneste her i Aurdal. Både i møte med staben og menighetsrådene har jeg blitt presentert hvordan dere planmessig arbeider med gudstjenestene

gjennom et årshjul som angir tema og anledning. Erfaring viser at godt samarbeid med ulike aktører i lokalsamfunnet, involvering av barn og unge og tverrfaglig arbeid gir god kirkesøkning. Men planlegging er et kontinuerlig arbeid hvor man må spørre etter hva som skal bevares, hva som skal etableres, og hva man eventuelt skal avvikle. Samtalene om hvordan vi er kirke på vårt sted er diskusjoner det er naturlig å gjennomføre i en dialog mellom råd og stab. Ett av mine perspektiver er at innbyggerne søker til kirka når det som skjer der berører livet vårt helt konkret. Det kan være gjennom direkte involvering av enkeltpersoner eller samarbeid med grupper, men også indirekte gjennom deltakelse av andre og/eller temaer som berører menneskers liv. Dette er i tråd med Den norske kirkes strategi, som utfordrer oss til å være ei kirke som åpner rom for tro, ei kirke som er der livet leves, og ei kirke som er mer for flere.

Så mine første utfordringer er å:

1. *videreutvikle årshjulet for gudstjenester og samarbeid med andre aktører i det enkelte sokn, knytta til den enkelte kirke. I tillegg til arbeidet med dette, bør man evaluere eksisterende tiltak.*

Og,

2. *at råd og stab sammen ser gjennom det totale aktivitetsnivået i menighetene for å være omforent om hva som vil være viktig å satse på i tida framover. I det årlige møtet mellom de kirkelige råd og de ansatte er det en forventning om et strategisk perspektiv og fokus. Det digitale verktøyet «Kirka vår – samlet plan for arbeidet i soknet» er allerede tatt i bruk i sokna her, og kan brukes i det videre strategiske arbeidet.*

Dere har lange og gode tradisjoner, og et bredt samarbeid med det lokale kulturlivet i Nord-Aurdal. Kirke, kultur og lokalsamfunn er godt integrert i hverandre. Det har jeg opplevd mange eksempler på under disse dagene. Jeg har lyst til å løfte fram viktigheten av dette arbeidet, fordi det berører livet vårt på så mange måter. Vi møter sang og musikk i gudstjenester og kirkelige handlinger, og i egne konserter og kulturaktiviteter. Men det kan også på en særskilt måte involvere barn og unge, kor og korps, enkeltpersoner og grupper. Jeg fikk for eksempel selv oppleve noe av det flotte arbeidet som ble gjort i kulturskolen her i kommunen, og nettopp samarbeidet med kulturskolen kan være aktuelt å forsterke ytterligere, f.eks. ved å tilby kirkene som en konsertarena i enda større grad. Det

kirkemusikalske arbeidet er ellers en viktig bærebjelke for det kulturelle livet i et lokalsamfunn, og derfor vil jeg også utfordre dere til å:

3. *videreutvikle arbeidet med kultur, musikk og ulike kunstuttrykk, i samarbeid med lokale kulturkrefter. Fortsatt kople det lokale gudstjenestelivet tett sammen med det kirkemusikalske, for eksempel gjennom medvirkning av enkeltpersoner, kor eller andre musikalske grupperinger. Dette kan gjerne tydeliggjøres som del av årshjulet.*

II Omsorg og solidaritet

Vi har gjennom denne uka fått sett mye av det diakonale arbeidet som kirka driver. Det handler blant annet om besøk på institusjoner, gjennom enkelt-samtaler og med grundig sorgarbeid, men også særlig tilrettelagte tiltak for grupper av mennesker. Diakonien er en hjørnesten i kirkas identitet og virke, og jeg vil understreke betydningen dette har i lokalsamfunnet. Dere har gjennom satsning på en egen stilling som barne- og ungdomsdiakon, i et samarbeid mellom kommune og kirke, en unik ressurs her i Nord-Aurdal. Jeg ønsker å løfte fram særskilt betydningen av denne stillingen, både direkte gjennom det flotte arbeidet diakonen gjør for å forebygge sosial utenforskap, men også hvilke betydelige ringvirkninger denne funksjonen skaper i form av frivillig innsats, den gode effekten dette generer. I tillegg til å være del av kirkas omsorgstjeneste, bidrar dette til å avlaste og styrke arbeidet som hører til det offentliges omsorgsansvar. Jeg vil derfor utfordre til å:

4. *videreføre og styrke samhandlingen mellom kirke og kommune, og frivillige organisasjoner, på det diakonale området. Dette vil bygge opp under målene i kommuneplanens samfunnsdel og i folkehelseplanen om å redusere utenforskap, og styrke eksistensiell og psykisk helse blant barn og unge.*

Jeg deltok under visitasen på et møte koordinert med samarbeidsordningen [“Bondens nettverk”](#). Jeg tenker at kirka kan bidra inn som en av flere samarbeidspartnere for å bygge opp under landbruket og gårdbrukerne. Jeg vil derfor også utfordre til å

5. *vurdere mulighetsrommet for at kirka i Nord-Aurdal kan delta som en aktiv støttespiller i “Bondens nettverk”.*

III Barn og unge

Det er et stort engasjement for barn og unge blant både ansatte og folkevalgte, og dette ble tematisert ved flere anledninger under visitasen. Det har blitt påbegynt gode samtaler, og blitt tatt noen steg i spennende retninger. Også Hamar bispedømmeråd har en særlig satsning på ungdom, som gjenspeiles i den [nye vedtatte strategien](#). Bispedømmerådet ønsker blant annet å prioritere arbeid med konfirmanntida og møteplasser på tvers av generasjoner. Jeg vil utfordre soknene til å fortsette samtalen, og:

6. *videreutvikle arbeidet med ungdom og unge voksne, herunder også berede grunnen for ytterligere samarbeid med ulike lag og foreninger i lokalsamfunnet som allerede gir mange gode tilbud til ungdom.*

[Ny plan for kirkelig undervisning og læring](#) utfordrer oss til å tenke videre og bredere enn det vi har gjort i forbindelse med trosopplæringa. Den overordnede planen vil bli ytterligere konkretisert med rammeplaner som er varslet at kommer i 2026. Nå skal vi ikke bare henvende oss til de som er døpt, men også til alle interesserte – og som jeg pleier å si, også de “uinteresserte”. De sentrale innholdsdimensjonene i planen er 1) Bibel, tekst og tolkning 2) Kirkens kultur og tradisjon 3) Kristen tro i praksis. Til sammen skal dette gi barna forsterka mulighet til livstolkning og livsmestring. I dette planverket utfordres vi til å tenke på alle som bor i soknet – og ikke bare at “de får tilbud om”, men at de faktisk får “ta del i” kirkas undervisning og læring. Det krever en omstilling, blant annet gjør det noe med hvordan vi tenker kommunikasjon og læringsarenaer. Min sjuende utfordring til dere er å

7. *arbeide videre med å implementere ny overordnet plan for kirkelig undervisning og læring, med fokus på bredde og kvalitet.*

Vi har fått høre gjennom uka at det er gode relasjoner mellom kirka og skoler og barnehager. Man treffer for eksempel mange barn gjennom skolegudstjenester og barnehagegudstjeneste. Vi har et særlig ansvar for å gi kunnskap og kjennskap til kristne tradisjoner og den felles kulturarven. Det er mange berøringspunkter mellom læringsplanene i skolene og det kirka kan tilby av kompetanse og ulike læringsarenaer. Dette er noe som bør nedfelles i en samarbeidsplan mellom skole/kommune og kirke, slik at det ikke blir for tilknyttet enkeltpersoners relasjoner.

Jeg mener også dette er viktig i et beredskapsperspektiv, at barn og unge er kjent med kirkerommet før man eventuelt oppsøker kirka ved kriser og ulykker. Det vil framover være naturlig å se dette i en sammenheng med innføring av ny plan for kirkelig undervisning og læring, selv om en samarbeidsavtale må bygge på skolens læreplanverk. Det er allerede satt i gang tenkning rundt dette, og jeg utfordrer derfor til å:

8. *Sammen med kommune, skole og barnehage se på hvilket faglig innsteg man har for samarbeid, og hvilke arbeidsmetoder det er mulig å bruke, og formalisere samarbeidet i en egen avtale. Et allerede godt forhold danner grunnlag for framtida.*

IV Kirka i lokalsamfunnet

Dere har vakre og monumentale kirker dere kan være stolte av i Nord-Aurdal. De flotte kirkebyggene ligger som perler, for ikke å si smykker, på ei snor i dalføret, og kirkene i Aurdal, Skrautvål, Svenes, Tingnes, Tisleidalen og Ulness er både viktige markører i kulturlandskapet, men også sterke identitetsbærere for hele Valdres, slik de mange andre kirkene i denne regionen er. Dette er kirker som gir rom for livet. Jeg er opptatt av at kirkene er åpne, helst alltid, og er veldig glad for at kirkene kan holdes åpne i sommermånedene.

[Kirkebevaringsprogrammet](#) og de midlene som over tid frigjøres til opprustning av kirkene gjennom dette programmet åpner et mulighetsrom for nye satsninger. Programmet innebærer en fordeling med et statlig bidrag på 50 % og et kommunalt bidrag på 50 %, primært til rehabilitering og oppgradering til et godt vedlikeholdsnivå på kirkebyggene. I programmet ligger også mulighet til både formidling av den felles kulturarv som bokstavelig talt ligger i veggene i kirkene, og programmer for å intensivere og ivareta kunnskap og kompetanse i tradisjonelle håndverk. I mitt møte med Valdresmusea opplevde jeg en stor grad av felles

forståelse og interesser mellom museet og kirke for ivaretagelse av kirkebyggene, og de tradisjoner og den arven som ligger i kirkene med de tradisjoner som er forbundet med kirkelig virksomhet. Jeg vil derfor oppfordre til å

9. *videreutvikle samarbeidet og samhandlingen mellom Valdresmusea, Valdres natur- og kulturpark, kommunene, fylkeskommunen, turistnæringa, annet næringsliv, herunder håndverksbedrifter, andre kulturinstitusjoner og aktuelle frivillige organisasjoner, med sikte på en helhetlig strategi i Valdres for å utnytte de muligheter som er latent i kirkebevaringsprogrammet i åra framover.*

Som nevnt tidligere i foredraget er det et godt forhold her mellom kommune og kirke. Det er jeg veldig glad for, og oppmuntrer til å fortsette det gode samarbeidet. Derfor vil jeg utfordre til:

10. *at Nord-Aurdal kommune og Nord-Aurdal kirkelige fellelråd formaliserer møtepunkter for kirkas deltakelse i kommunens budsjettprosesser. Det er ikke uvanlig at kirkas representanter inviteres til å delta på budsjettkonferanse, både politisk og administrativt, før sommeren. I tillegg kan det gjerne avholdes minimum et evaluerings- og oppfølgingsmøte i tillegg.*

V Medarbeiderskap og organisering

Den kirkelige virksomhet er stor, og vi jobber på et mangfold av arenaer. Det har lenge vært en utfordring for menighetsrådene å ha et oversiktsbilde over alt som skjer, og dermed kunne være det strategiske organet som setter retning. Derfor har vi fått på plass verktøyet [“Kirka vår- samlet plan for arbeid i soknet”](#). Dette er både et verktøy for å samle planverket og å kunne se ting i sammenheng, men det ligger også en metodikk her som skal hjelpe oss med å gjøre strategiske satsninger bygd på god kunnskap om samfunnet rundt oss. «Kirka vår» er nå også gjort obligatorisk i sammenheng med rapportering av anvendelsen av tilskudd til kirkelig undervisning og læring og til diakoni. Jeg vil i denne sammenheng særskilt utfordre til å videreføre det gode arbeidet med:

11. *anvendelsen av den strategiske metodikken i «Kirka vår» i menighetsråd og stab.*

I strategidokumentet for Hamar bispedømmeråd er det nedfelt at vi ønsker å bidra til god samhandling og utviklingsprosesser mellom kirkelige råd, ansatte og andre aktører, herunder stimulere samledelse, samhandling og samråd mellom arbeidsgiverlinjene. Det vil ikke nødvendigvis være «bare» mellom biskop, prost og prestetjenesten sammen med det enkelte kirkelige fellesråd, men også på tvers av kirkelige fellesråd og på tvers av soknegrensene. Jeg har under visitasen forstått at dere står i flere prosesser med sikte på ulike samarbeidsløsninger her i regionen. Jeg vil oppfordre dere til å fortsette arbeidet med dette, og

12. *ytterligere styrke samarbeidsrelasjonene mellom de kirkelige fellesrådene i regionen og se på hvordan man i fellesskap kan finne løsninger for å styrke den kirkelige virksomheten.*

Avslutning

Så er tida kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging. Takk for alle de gode rapportene som ble sendt inn på forhånd. Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelige bordfellesskap.

Takk for gode møter med mennesker i alle aldre. Jeg tar alle disse møtene med meg, alle hilsener, smil og meningsutvekslinger, ja, alt jeg har fått være del av under visitasen. Hjertelig takk.

Gud velsigne Aurdal, Skrautvål, Svenes, Tingnes, Tisleidalen og Ulnes sokn!

Gud velsigne Nord-Aurdal kommune!

Ole Kristian Bonden

Hamar biskop